

ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО НАПН УКРАЇНИ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4108>

БЕРЕЗІВСЬКА Лариса Дмитрівна

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, Національна академія педагогічних наук України, м. Київ, Україна

ТАРНАВСЬКА

Сніжана Вікторівна

кандидат історичних наук, вчений секретар Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, Національна академія педагогічних наук України, м. Київ, Україна

Анотація. Розкрито основні напрями, здобутки та перспективи діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського за 20-річний період. Зазначено, що до пріоритетних напрямів діяльності бібліотеки належать: проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень із питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, інформаційної діяльності, педагогічного джерелознавства й біографістики, історії освіти; науково-інформаційне забезпечення розвитку освіти; формування галузевого інформаційного ресурсу; координування й науково-методичне забезпечення функціонування мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України; розвиток соціокультурної роботи; міжнародне співробітництво. Проаналізовано результати наукової діяльності. За час функціонування бібліотеки виконано 13 комплексних наукових досліджень міждисциплінарного характеру, нині здійснюються 3 прикладні наукові дослідження. Розглянуто досягнення науково-інформаційної та бібліотечної діяльності, спрямованої на формування галузевого інформаційного ресурсу, та надання доступу до нього. Акцентовано на створенні електронних ресурсів, що актуалізувалося в умовах розвитку інформаційного суспільства, цифровізації освіти, широкого запровадження дистанційної освіти в умовах пандемії COVID-19. Представлено основні результати науково-методичного забезпечення мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України.

Ключові слова: Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського; наукові дослідження; інформаційно-бібліотечне забезпечення освіти та науки; електронні ресурси; освітянські бібліотеки.

У процесі інноваційного розвитку освіти й педагогічної науки важливим чинником їхньої модернізації є інформаційно-бібліотечне забезпечення. Від його рівня залежить ґрунтовність, повнота джерельної бази теоретичних досліджень та ефективність практичної роботи. Провідну роль в

інформаційно-бібліотечному супроводі освіти й науки відіграє Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського (далі — ДНПБ). Її діяльність спрямована на створення належних умов для якісного забезпечення фахових потреб науковців і освітян через форму-

вання галузевих інформаційних ресурсів, зокрема й цифрових, надання вільного й багатоаспектного доступу до світових інформаційних мереж та банків даних на основі широкого використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій для сприяння інформатизації й інтелектуалізації суспільства.

Мета статті полягає у розкритті основних здобутків діяльності ДНПБ за понад 20-річний період існування та окресленні перспектив подальшого розвитку установи. Поставлена мета передбачає розв'язання таких завдань:

- висвітлити результати наукових досліджень та їх упровадження;
- відобразити досягнення науково-інформаційної та бібліотечної діяльності установи.

ДНПБ засновано як наукову установу за ініціативи та сприяння НАПН України 30 жовтня 1999 р. відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про створення Державної науково-педагогічної бібліотеки України» № 2018 унаслідок об'єднання двох спеціальних педагогічних бібліотек: наукової бібліотеки Інституту педагогіки НАПН України та Центральної освітянської бібліотеки Міністерства освіти України. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2003 р. № 664-р бібліотеці присвоєно ім'я Василя Олександровича Сухомлинського. ДНПБ є науковою установою в складі НАПН України, що позитивно вирізняє її серед інших книгозбірень (Березівська, 2019с).

Головну роль в організації установи відіграв президент НАПН України — доктор філософських наук, професор, академік НАПН України Василь Григорович Кремень. Першим директором бібліотеки постановою Президії АПН України від 17 листопада 1999 р. призначено кандидата історичних наук Павлу Іванівну Рогову. Із 22 січня 2015 р. відповідно до постанови Президії НАПН України ДНПБ очолює доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України Лариса Дмитрівна Березівська.

За 20 років бібліотека пройшла складний еволюційний шлях становлення й розвитку як науково-дослідна установа, національне галузеве книгозховище, всеукраїнський науково-інформаційний, науково-методичний, культурно-освітній центр. Структура бібліотеки змінювалася згідно з напрямками її діяльності. Із 2020 р. у складі ДНПБ функціонують 6 відділів — 3 наукові (науково-освітніх інформаційних ресурсів; педагогічного джерелознавства та біографістики, наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти) та

3 бібліотечні (формування інформаційних ресурсів, зберігання фонду та обслуговування користувачів, науково-методичної, соціокультурної та міжнародної діяльності). Із 2016 р. функціонує Рада молодих вчених, яка здійснює роботу, спрямовану на розвиток потенціалу наукової молоді установи.

Колектив ДНПБ

Нині ДНПБ провадить наукову й науково-організаційну діяльність відповідно до Статуту, «Стратегії розвитку Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського на 2017-2026 роки», враховуючи положення чинних нормативно-правових актів України і поєднуючи їх з науково-інформаційною, науково-методичною, соціокультурною роботою (Березівська, Закатнов & Страйгородська, 2020).

Пріоритетним напрямом діяльності ДНПБ є проведення наукових досліджень із питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства та книгознавства, педагогічного джерелознавства, біографіки, історії освіти, сухомлиністики для науково-інформаційного забезпечення сфери освіти. За час функціонування ДНПБ виконано 13 комплексних наукових досліджень міждисциплінарного характеру (Березівська, 2019а). Нині здійснюються 3 прикладні наукові дослідження.

Актуальність наукових досліджень, що їх проводили в ДНПБ, зумовлена потребою інформаційного забезпечення процесів реформування, модернізації та підвищення якості освіти в Україні в контексті міжнародних інтеграційних процесів, цифровізації суспільства, розроблення інноваційних підходів до формування галузевих бібліотечно-інформаційних ресурсів і способів надання доступу до них, запитом на вдосконалення системи науково-інформаційного забезпечення сфери освіти, системи науково-методичного супроводу мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України тощо. Наукова установа розробила теоретико-методологічні й організаційні засади системи науково-інформаційного забезпечення

освіти України, модель всеукраїнського галузевого інформаційного ресурсу на базі ДНПБ, методичку створення галузевих бібліотечно-інформаційних ресурсів для освітянської галузі України тощо.

Одержані наукові результати відображено в понад 2,5 тис. праць (монографії, хрестоматії, словники, методичні рекомендації, практичні посібники, оглядові та бібліографічні видання, аналітичні й реферативні матеріали, статті тощо). За останні п'ять років значно зросла кількість статей, зокрема у виданнях, що входять до наукометричних баз даних, зокрема Scopus і Web of Science Core Collection.

Видавничий доробок фахівців ДНПБ представлено на її вебпорталі в розділі «Наші видання» та в Електронній бібліотеці НАПН України. Установа видає: три серії біобібліографічних покажчиків (загалом 80 видань), із них: «Академіки НАПН України» (33), «Ювіляри НАПН України» (35), «Видатні педагоги світу» (12); щорічний «Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки» (20); серію «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек» (25). Упродовж 2015-2021 рр. підготовлено збірники матеріалів науково-практичних історико-педагогічних заходів (11), щорічної звітної науково-практичної конференції ДНПБ «Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки України» (7). Крім того, у 2017 р. ДНПБ отримала грант Київської міської державної адміністрації, на кошти якого було підготовлено й опубліковано збірку дитячої патріотичної поезії «З Україною в серці» (Березівська, 2019b).

Видання ДНПБ

Свою продукцію бібліотека постійно презентує на міжнародних виставках. Дипломами лауреатів відзначено окремі наукові розробки, зокрема методичні рекомендації «Патріотичне виховання у шкільних бібліотеках: методи та підхо-

ди» (2017 р.), біобібліографічний покажчик «Василь Олександрович Сухомлинський: до 100-річчя від дня народження» (2018 р.). Це видання з-поміж 70 інших відзначено дипломом I ступеня в номінації «Персональний покажчик» Всеукраїнського бібліотечного «Біографічного рейтингу — 2018», проведеного Національною бібліотекою України імені В.І. Вернадського (Березівська, 2019b).

На виконання постанови Кабінету Міністрів України (від 22 березня 2017 р. № 177) та наказу МОН України (від 26 червня 2017 р. № 929) щодо впровадження Універсальної десятикової класифікації в практику роботи освітянських бібліотек фахівці ДНПБ уклали методичні рекомендації «Упровадження Універсальної десятикової класифікації в практику роботи бібліотек закладів загальної середньої та професійно-технічної освіти» (2018 р.).

Висвітленню результатів наукових досліджень сприяють електронні наукові періодичні видання установи: до 2017 р. «Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського», із 2017 р. — «Науково-педагогічні студії» (наказом МОН України від 29 червня 2021 р. № 735 журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України, категорія «Б», спеціальність «011 — освітні, педагогічні науки», головні редактори: члени-кореспонденти НАПН України Л.Д. Березівська, І.М. Шоробура).

ДНПБ приділяє велику увагу популяризації досягнень видатних педагогів, освітніх і громадських діячів, прагнучи зробити доступною інформацію про їхнє життя, діяльність і творчу спадщину не лише в традиційній, а й в електронній формі. Із цією метою з 2008 р. формується цифровий інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу», де інтегровано відомості про видатних українських і зарубіжних педагогів (Березівська & Деревянко, 2020). Нині зазначений ресурс, який постійно доповнюється та оновлюється, містить 76 персоналій. Він є вагомим внеском у розвиток освіти, педагогіки, педагогічної біографіки, сприяє відновленню національної педагогічної пам'яті (Березівська, 2019d).

Сьогодні установа є інтегратором і поширювачем сухомлиністики в інформаційному просторі України та за її межами, зокрема вона взяла активну участь у відзначенні 100-річчя від дня народження В.О. Сухомлинського під егідою ЮНЕСКО. На базі читального залу Фонду В.О. Сухомлинського організовано та проведено низку заходів:

- культурно-освітні (оглядові екскурсії, тематичні лекції для працівників і здобувачів закладів освіти, бібліотечних працівників; інсценування казок та оповідань; виставки творчих робіт дітей за творами В.О. Сухомлинського, презентація проекту «Я і моя родина — казковий дивосвіт»; читання казок та оповідань — діти разом із бібліотекарем тощо);
- науково-практичні (семінари, круглі столи тощо);
- науково-інформаційні (презентація книжкових виставок).

Круглий стіл «Серце віддаю дітям», 2018 р.

Здійснено формування інформаційних ресурсів, зокрема електронних: поповнено базу даних «Сухомлиністика» електронного каталогу ДНПБ, колекцію «Сухомлиністика» Науково-педагогічної електронної бібліотеки, запроваджено онлайн-проекти. Читальний зал відвідують освітяни, науковці з різних куточків України та зарубіжжя: делегації з Республіки Польща й Китайської Народної Республіки. Із 2021 р. діє **віртуальний читальний зал Фонду В.О. Сухомлинського** з метою цілісного представлення розвитку сухомлиністики в освітньо-науковому просторі України та світу (Березівська, 2021а).

Китайські освітяни в читальному залі Фонду В.О. Сухомлинського, 2019 р.

Для впровадження результатів наукових досліджень широко використовуються можливості науково-практичних заходів. Так, лише за останні

п'ять років ДНПБ проведено 255 масових науково-практичних заходів, у тому числі 10 міжнародних. Визнання серед педагогічної та бібліотечної громадськості здобули заходи з проблем інформаційного забезпечення сфери освіти, книгознавства; історії освіти, сухомлиністики тощо.

Із 2020 р. ДНПБ реалізуються онлайн-проекти («**Читаймо Сухомлинського онлайн**», «**Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагогювіляри**», «**Афоризми Сухомлинського**», «**Казки В. О. Сухомлинського у підручниках та посібниках О.Я. Савченко**», «**Sukhomlinsky News**», «**Дитина — частина природи**»), головною метою яких є впровадження результатів наукових досліджень та ознайомлення освітян із важливою інформацією з історії української та зарубіжної освіти (Березівська, Закатнов, Тарнавська & Страйгородська, 2021).

Онлайн-проекти ДНПБ

Результати наукових досліджень впроваджуються в процесі науково-інформаційної діяльності, спрямованої на формування галузевого інформаційного ресурсу. Універсальний книжковий фонд ДНПБ налічує майже 600 тис. документів на традиційних та електронних носіях, 50 % якого становлять фахові видання. 5 % фонду — це рідкісні та цінні видання XVII-XX ст. Особливу частину фонду (28081 документ) становлять документи педагогіко-психологічного та історико-культурного напрямку XIX — початку XX ст. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19 грудня 2001 р. № 1709 видання 1850-1917 рр. віднесено до національного культурного надбання України. Їх сформовано в п'ять тематичних збірань: «Педагогіка» (праці українських педагогів і діячів освіти, науки, культури Г. Ващенка, М. Пирогова, С. Русової, К. Ушинського, Я. Чепіги та ін.), «Психологія» (праці вітчизняних і зарубіжних психологів В. Бехтерева, А. Богданова, О. Введен-

ського, О. Гіляревського, М. Ланге та ін.), «Шкільні підручники і навчальні посібники», «Колекція документів іноземними мовами», «Колекція часописів XIX — початку XX ст.» (Березівська & Сухомлинська, 2017).

З огляду на вагому соціокультурну значущість та унікальність цього наукового об'єкта і відповідно до Програми його зберігання, обліку та введення до наукового обігу оцифровано майже 1,3 тис. видань, мікрофільмовано 123, відновлено та реставровано — 7,8 тис. прим. Із 2010 р. формується база даних «Рідкісні книги» (містить понад 12 тис. записів, із них 1,6 тис. — іноземними мовами) і колекція «Книжкові пам'ятки» (1,3 тис. повнотекстових документів).

До здобутків належить і відкриття у 2016 р. кімнати-музею рідкісної книги. На її базі здійснюється науково-дослідна, культурно-освітня та виставково-експозиційна діяльність. Так, загалом презентовано 40 книжкових виставок-презентацій, присвячених видатним вітчизняним і зарубіжним педагогам, ученим, а також визначним подіям, що розкривають розвиток української та зарубіжної освіти, відбуваються лекції, екскурсії. Активними відвідувачами кімнати-музею є педагогічні, наукові, науково-педагогічні й бібліотечні працівники, слухачі ІППО, здобувачі освіти тощо.

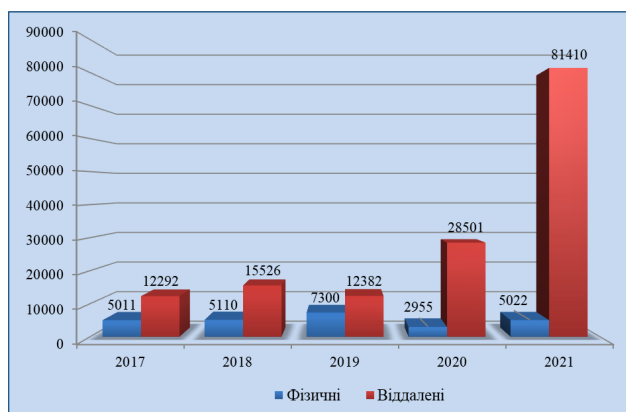
В установі є читальні зали: загальний, дисертаційний, Фонду В.О. Сухомлинського, кабінет бібліотекознавства. До послуг користувачів персональний і міжбібліотечний абонементи. На вебпорталі бібліотеки функціонують віртуальні читальні зали: [освітнянина](#), [кімната-музей рідкісної книги](#) тощо (Березівська, 2021b).

З огляду на актуалізацію дистанційної освіти в умовах пандемії COVID-19 підготовлено бібліографічні списки («[Коронавірус COVID-19](#)», «[Бібліотеки в умовах пандемії COVID-19](#)», «[Законодавче та нормативно-правове забезпечення сфери освіти України для протидії поширенню COVID-19](#)», «[Психолого-педагогічна підтримка громадян в умовах пандемії COVID-19](#)» та ін.; аналітичні огляди головних подій у науковій та освітній сферах, подані у рубриці «[Моніторинг ЗМІ з питань освіти і науки](#)» (Березівська, Закатнов, Тарнавська & Страйгородська, 2021).

ДНПБ широко використовує інформаційно-комунікаційні технології, зокрема глобальні хмарні сервіси. Оновлений у 2016 р. [офіційний веб-портал](#) як веборієнтована технологічна платформа, котра доступна також із мобільних пристроїв, інформує про всі напрями діяльності бібліотеки, представляє її ресурси, інноваційні послуги, різні

види бібліографічної, реферативної й аналітичної інформації, що сприяє підвищенню оперативності та якості науково-інформаційного забезпечення сфери освіти й науково-методичного супроводу мережі освітянських бібліотек (Berezivska, Pinchuk & Varaksina, 2020). Модернізація вебпорталу, активізація віртуальної діяльності позитивно вплинула на збільшення кількості віддалених користувачів (2021 р. — понад 81 тис.).

В умовах розвитку інформаційного суспільства, цифровізації освіти велику увагу приділено створенню електронних ресурсів. Зокрема, активно поповнюється електронний каталог (бази даних «Книги», «Періодика», «Рідкісні книги» тощо). Динамічно зростає кількість звернень до електронних ресурсів ДНПБ за останні роки, про що свідчить статистика відвідувань (2021 р. — понад 112 тис.), звернень до ресурсів, представлених на порталі (2021 р. — понад 216 тис.), завантажень електронних документів з порталу (2021 р. — приблизно 14 тис.).

Кількість користувачів ДНПБ

Сьогодні в бібліотеці активно розширюється спектр сервісів. Зокрема, до послуг користувачів: електронна доставка документів, замовлення документів через електронний каталог, індексування документів за Універсальною десятиковою класифікацією тощо.

У ДНПБ надано доступ до наукометричних баз даних. Зокрема, у різні роки забезпечувався тестовий доступ до Polpred.com., BioOne (2015), Pediatric Neurology Briefs (2015), Edward Elgar Journals and Development Studies Ebooks (2016), баз даних наукометричної платформи Web of Science корпорації Thomson Reuters (2017). Надається безкоштовний доступ до інформаційних ресурсів компанії EBSCO Publishing (із 2018 р.), баз даних Web of Science та Scopus (із 2019 р. за сприяння Державної науково-технічної бібліотеки України).

Активно розвиваються, зокрема і в онлайн-форматі, започатковані в 2015 р. науково-практичні проєкти: освітньо-інформаційний лекторій «Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку освіти й науки», постійний науково-методологічний семінар «Наукова бібліотека та якість сучасної освіти», продовжує роботу «Бібліотекознавчий лекторій» (Березівська & Сухомлинська, 2017). Із 2017 р. ДНПБ розпочала реалізовувати проєкт «Бібліометрика педагогічної науки» і наповнювати базу знань «Вчені Національної академії педагогічних наук України».

Традиційно проводиться бібліографічне інформування провідних науковців НАПН України, а саме укладено інформаційні бібліографічні списки й огляди з актуальних питань освіти, педагогіки та психології. Здійснюється аналітична та реферативна діяльність, зокрема підготовлено реферати на статті з наукових видань до Українського реферативного журналу «Джерело» і загальнодержавної реферативної бази даних «Україніка наукова» НБУ ім. В. І. Вернадського.

Серед освітянської та наукової громадськості здобула визнання експозиційно-виставкова діяльність ДНПБ. Протягом 20 років організовано понад 2,2 тис. виставок (за 2015-2021 рр. — 357), із них: книжкові — понад 2,1 тис., зокрема із серії «Ювіляри НАПН України» — 150; художньо-мистецькі — понад 100. Традиційними стали книжкові виставки, присвячені діяльності НАПН України («НАПН України: історія та сьогодення» (віртуальна, відеоролик), «Наукове забезпечення розвитку освіти дорослих в Україні»: до Загальних зборів НАПН України, «Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України: інформаційне забезпечення інноваційного розвитку освіти і науки» до XII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти — 2021» тощо). Не менш популярними і затребуваними стали виставки-презентації з актуальних питань освіти.

Одним із провідних напрямів діяльності ДНПБ є науково-методичне забезпечення мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України (15 тис. бібліотек), затвердженої «Положенням про мережу освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України» (спільний наказ МОН України та АПН України від 30 травня 2003 р. № 334/31) (Березівська, Лобановська, Пономаренко, Тарнавська & Хемчян, 2021). Фахівцями ДНПБ розроблено 210 регламентних документів (положень, правил, інструкцій тощо). Зокрема, підготовлено

4 випуски збірника «Організаційно-управлінські, нормативно-інструктивні й методичні документи для освітянських бібліотек МОН України та НАПН України». Надається систематична консультативно-методична допомога працівникам освітянських книгозбірень.

Для підвищення кваліфікації фахівців освітянських бібліотек, активізовано створення цифрових інформаційних ресурсів, а саме: «Віртуальний читальний зал кабінету бібліотекознавства», «Видатні бібліотекознавці, бібліографознавці, книгознавці та документознавці України та світу» (16 персоналій), «Дистанційна самоосвіта бібліотечних працівників», «Бібліотеки в умовах пандемії COVID-19».

ДНПБ бере активну участь у виконанні програм спільної діяльності МОН України та НАПН України, НАН України та НАПН України, Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» тощо. Загалом проведено понад 60 науково-практичних заходів (бібліотечні секції у рамках Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю» (із 2007 р. їх організовано 15 у різних областях України), Всеукраїнські конкурси «Шкільна бібліотека», Всеукраїнські місячники шкільних бібліотек, конференції, семінари, вебінари, майстер-класи тощо), створено рубрику на вебпорталі ДНПБ «Бібліотека нової української школи» тощо.

Установа плідно співпрацює з науковими установами, закладами освіти, Київською малою академією наук, бібліотеками, Педагогічним музеєм України, громадськими організаціями (Всеукраїнською асоціацією Василя Сухомлинського, Українською бібліотечною асоціацією) тощо. На її базі

Мережа освітянських бібліотек МОН України та НАПН України

Зустріч студентів і викладачів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова із головою Всеукраїнської асоціації Василя Сухомлинського, доктором педагогічних наук, професором, академіком О.Я. Савченко, 2018 р.

проходить переддипломна та виробнича практика студентів університетів.

Зважаючи на інтеграцію української освіти у світовий та європейський освітньо-науковий простір, важливим напрямом інноваційної діяльності бібліотеки є міжнародне співробітництво із зарубіжними освітніми, науковими установами, бібліотеками та громадськими організаціями: створено за підтримки програми ЄС Еразмус+ (Жан Моне) Пункт європейської інформації (Березівська & Сухомлинська, 2017); здійснюється інформаційний обмін із редакцією австралійського електронного видання «Translations, Articles and News» (розділ «Sukhomlinsky News») задля популяризації спадщини видатного педагога В.О. Сухомлинського тощо. Продовжується міжнародний книгообмін. Передано метадані 12 оцифрованих видань із фонду ДНПБ із питань педагогіки, психології, які становлять національне надбання, до «Європейської цифрової бібліотеки». Розміщено інформацію про ДНПБ і мережу шкільних бібліотек України на бібліотечній мапі світу, створеній міжнародною організацією IFLA. Працівники бібліотеки беруть активну участь у міжнародних товариствах, науково-практичних заходах зарубіжних країн, зростає міжнародна мобільність наукових співробітників.

Розширилося інформування суспільства про діяльність ДНПБ на її [вебпорталі](#), [сайтах НАПН України](#) й [Української бібліотечної асоціації](#), сторінці [бібліотеки](#) в соціальній мережі Facebook, у ЗМІ. Учені установи здійснюють експертну діяльність у різних комісіях НАПН України, МОН України, Мінкультури України. Популяризації бібліотеки сприяли також акції дарування книг, флешмоби тощо.

До здобутків відносимо й відкриття з нагоди 20-річчя від дня заснування ДНПБ музейної експозиції «ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського НАПН України: історія і сучасність», що є основою для проведення екскурсій у бібліотеці та сприяє популяризації не лише її роботи, а й діяльності НАПН України (Березівська, 2019а).

Урочисте відкриття музейної експозиції, 2018 р.

Нині пріоритетними напрямками діяльності бібліотеки є: проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень із питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, інформаційної діяльності, педагогічного джерелознавства й біографістики, історії освіти; науково-інформаційне забезпечення розвитку освіти; формування системи інформаційних ресурсів бібліотеки; координування й науково-методичне забезпечення функціонування мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України; розвиток соціокультурної діяльності; міжнародне співробітництво.

Зважаючи на виклики сьогодення, входження нашої держави до світового та європейського простору, діяльність ДНПБ відповідно до розробленої Стратегії розвитку Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського на 2017-2026 рр. спрямовано на вдосконалення науково-інформаційного та бібліотечного супроводу освіти за допомогою побудови інноваційної моделі наукової бібліотеки, яка здатна ефективно забезпечувати сучасні потреби користувачів, володіє потужними базами даних, надає вільний доступ до світових інформаційних мереж і банків даних на основі широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій, орієнтації на інтеграцію внутрішніх і зовнішніх інформаційних ресурсів для сприяння інформатизації й інтелектуалізації суспільства. Інтенсифікація цифровізації бібліотеки як наукової установи

підвищить її конкурентоспроможність, забезпечить позитивний імідж в Україні та за її межами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Березівська, Л.Д., Закатнов, Д.О., & Страйгородська, Л.І. (2020). *Стратегія розвитку Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського на 2017-2026 роки* (Л.Д. Березівська, ред.). http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2020/06/Strategy_2020.pdf
- Березівська, Л.Д., Лобановська, І.Г., Пономаренко, Л.О., Тарнавська, С.В., & Хемчян, І.І. (2021). Інформаційно-бібліотечне забезпечення освіти. In В.Г. Кремень (ред.), *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія* (с. 150-156). Київ: КОНВІ ПРІНТ (До 30-річчя незалежності України). <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>
- Березівська, Л.Д. (2019а). Діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського НАПН України (1999-2019): здобутки та перспективи розвитку. In *Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки: до 20-річчя Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 7 листопада 2019 р. (с. 6-12). http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/abstracts_collection_2019.pdf
- Березівська, Л.Д. (2019b). Про наукову і науково-організаційну діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського за 2015-2019 рр. та перспективи її розвитку: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 19 вересня 2019 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 1(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2019-1-1-2-1>
- Березівська, Л.Д. (ред.) (2019с). *Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського: здобутки та перспективи (2015-2019)* : інформаційний довідник. Вінниця: ТВОРИ. http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/handbook_DNPB_2015-2019.pdf
- Березівська, Л.Д. (2019d). Електронний інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу» як основа професійної підготовки педагогів. In В.Г. Кремень, В.П. Коцур, Н.Г. Ничкало, Ф. Шльосек, С.О. Довгий, Л.Б. Лук'янова, М.П. Вовк, К.В. Котун (ред.), *Освіта для миру = Edukacja dla pokoju* (с. 222-228). Т. 2. Київ: ТОВ «Юрка Любченка». <https://lib.iitta.gov.ua/717478/>
- Березівська, Л.Д. (2021а). Діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського щодо розвитку сухомлиністики в освітньо-науковому просторі: досвід і перспективи: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 7 квітня 2021 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-5>
- Березівська, Л.Д. (2021b). Результати діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського НАПН України за 2021 р. та завдання на 2022 р. In *Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки* : збірник матеріалів звітної науково-практичної конференції, НАПН України, Відділення загальної педагогіки та філософії освіти, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського (с. 5-21). <https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=30107>
- Березівська, Л.Д., & Дерев'яноко, Т.М. (2020). Електронний ресурс «Видатні педагоги України та світу» й онлайн-проект «Ми стоїмо на плечах наших попередників: видатні педагоги-ювіляри». *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-4>
- Березівська, Л.Д., & Сухомлинська, О.В. (2017). Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України. In В.Г. Кремень, В.І. Луговий, О.М. Топузов, С.О. Сисоєва, С.Д. Максименко, О.І. Ляшенко, Н.Г. Ничкало, П.Ю. Саух (ред.), *Національна академія педагогічних наук України — 25 років* : інформаційний довідник (с. 118-121). Київ: Видавничий дім «Сам». <https://bit.ly/3x6tCTK>
- Березівська, Л.Д., Закатнов, Д.О., Тарнавська, С.В., & Страйгородська, Л.І. (2021). Діяльність ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського в умовах пандемії COVID-19: виклики, проблеми та шляхи їх розв'язання. *Науково-педагогічні студії*, (5), 120-135. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2021-5-120-135>
- Berezivska, L.D., Pinchuk, O.P., & Varaksina, N.V. (2020). The webportal of V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine as an information resource for implementation of research in education, pedagogy and psychology. *Information Technologies and Learning Tools*, 78(4), 249-265. <https://doi.org/10.33407/itlt.v78i4.4055>

THE ACTIVITIES OF V.O. SUKHOMLYNSKYI STATE SCIENTIFIC PEDAGOGICAL LIBRARY OF UKRAINE: ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS

Larysa Berezivska

DSc in Pedagogy, Professor, Corresponding Member of NAES of Ukraine, Director, V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Snizhana Tarnavska

PhD in History, Scientific Secretary, V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. The main directions, achievements and prospects of V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine for 20 years are revealed. The priority areas of the library's activities are outlined, including conducting basic and applied research in the field of specialised library science, bibliography studies, book science, information activities, pedagogical sources and biographies, history of education; scientific and information support of education development; formation of the specialised information resource; coordination and scientific and methodological support for the functioning of the network of educational libraries of the Ministry of Education and

Science of Ukraine and the National Academy of Educational Sciences of Ukraine; development of socio-cultural work; international cooperation. The results of scientific activity are analysed. During the functioning of the library, 13 complex interdisciplinary researches have been completed, and three applied researches are being carried out now. The achievements of scientific, informational, and library activity aimed at developing the specialised information resource and providing access to it are considered. Electronic resources, which became relevant in the development of the information society, digitalisation of education, and the widespread introduction of distance education due to the COVID-19 pandemic, are emphasised. The main results of scientific and methodical support for the network of educational libraries of the Ministry of Education and Science of Ukraine and the National Academy of Educational Sciences of Ukraine are presented.

Keywords: *V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine; researches; information and library support for education and science; electronic resources; educational libraries.*

Дата публікації: 21 лютого 2022 р.